हेतुः स नास्ति स्यात्तेन यथा मम समागमः । दासी तवाहं सख्यार्हे दूतिं त्वाञ्च विसर्ज्जये ।
पण्डितासि वदोपायं मम तस्य च सङ्गमे । ततस्तां सान्त्वयित्वा सा प्रहसन्तीदमब्रवीत् ।
॥ शुचिमुख्युवाच ॥ तत्र दूती गमिष्यामि तवाहं चारुहासिनि । इमां भक्तिं तवोदारां प्रवक्ष्यामि शुचिस्मिते ।
तथा चैव करिष्यामि यथैष्यति तवान्तिकं । साक्षात् कामेन सुश्रोणि भविष्यसि सकामिनी ।
इति मे भाषितं सत्यं स्मरेथाः शुचिलोचने । कथाकुशलतां पित्रे कथयस्वायतेक्षणे । ८६४
ममत्वं तत्र मे देवि हितं सम्यक् प्रपत्स्यसे । इत्युक्ता सा तथा चक्रे यत्तत् सा तामथाब्रवीत् ।
दानवेन्द्रश्च तां हंसीं पप्रच्छान्तः पुरे तदा । प्रभावत्या समाख्याता कथाकुशलता तव ।
तत्त्वं शुचिसुखि ब्रूहि कथायोग्यतया वरे । किं त्वया दृष्टमाश्चर्य्यं जगत्युत्तमपक्षिणि ।
अदृष्टपूर्व्वमन्यैर्व्वा योग्यायोग्यमनिन्दिते । सोवाच वज्रनाभन्तु हंसो नरवरोत्तम ।
श्रूयतामित्यथामन्त्र्य दानवेन्द्रं महाद्युतिं । दृष्टा मे शाण्डिली नाम साध्वी दानवसत्तम । ८६५
आश्चर्य्यं कर्म्म कुर्व्वन्ती मेरुपार्श्वे मनस्विनी । सुमनाश्चैव कौशल्यासर्व्वभूतहिते रता ।
कथञ्चिद्वरशाण्डिल्या शैलपुत्र्याः शुभा सखी । नटश्चैव मयादृष्टो मुनिदत्तवरः शुभः ।
कामरूपी च भोव्यश्च त्रैलोक्ये नृत्यसम्मतः । कुरूनथात्युत्तरान् वीर कालाम्रद्वीपमेव च ।
भद्राश्वान् केतुमालांश्च द्वीपानन्यांस्तथानघ । देवगन्धर्व्वगेयानि नृत्यानि विविधानि च ।
स वेत्ति देवान्नृत्येन विस्मापयति सर्व्वथा । ८६६
॥ वज्रनाभ उवाच ॥ श्रुतमेतन्मया हंसि न चिराद्दिव विस्तरं । चारणानां कथयतां सिद्धानाञ्च महात्मनां ।
कुतूहलं ममाप्यस्ति सर्व्वथा पक्षिनन्दिनि । नटे दत्तवरे तस्मिन् संस्तवस्तु नविद्यते ।
॥ हंस्युवाच ॥ सप्तद्वीपान् विचरति नटः स दितिजोत्तम । गुणवन्तं जनं श्रुत्वा गुणहार्य्यः स सर्व्वथा ।
तव चेच्छृणुयाद्वीर सम्भूतं गुणविस्तरं । नटं तदा गतं विद्धि पूरे तव महासुर ।
॥ वज्रनाभ उवाच ॥ उपायः सृज्यतां हंसि येनेह स नटःशुभे । आगच्छेन्मम भद्रन्ते विषयं पक्षिनन्दिनि । ८६७
ते हंसा वज्रनाभेन कार्य्यहेतोर्विसर्जिताः । देवेन्द्रायाथ कृष्णाय शशंसुः सर्व्वमेव तत् ।
अथोचजेन प्रद्युम्नो नियुक्तस्तत्र कर्म्मणि । प्रभावत्याश्च संसर्गे वज्रनाभवधे तथा ।
देवीं मायां समाश्रित्य संविधाय हरिर्नटं । नटवेशेन भैमानां प्रेषयामास भारत ।
प्रद्युम्नं नायकं कृत्वा शाम्बं कृत्वा विदूषकं । पारिपार्श्वे गदं वीरमन्यान् भैमांस्तथैव च ।
वारमुख्या नटीः कृत्वा तत्तूर्य्यसदृशं तदा । तथैव भद्रं भद्रस्य सहायांश्च तथाविधान् । ८६८
प्रद्युम्नविहितं रम्यं विमानं ते महारथाः । जग्मुरारुह्य कार्य्यार्थं देवानाममितौजसां ।
एकैकस्य समारूपे पुरुषाः पुरुषस्य ते । स्त्रीणाञ्च सदृशाः सर्व्वे स्वररूपैर्नराधिप ।
ते वज्रनगरस्याथ शाखानगरमुत्तमं । जग्मुर्दानवसंकीर्णं स्वपुरं नाम नामतः ।
इति श्रीमहाभारते खिलेषु हरिवंशे विष्णुपर्व्वणि प्रद्युम्नोत्तरे एकपञ्चाशदधिकशततोऽध्यायः ॥ १५१ ॥
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ ततः स्वपुरवासीनामसुराणां नराधिप । पूर्व्वश्रुतो नटः प्राप्तः कौतूहलमजीजनत् ।